

Hebreos

Jesucristupi kriyiq Hebreo runakunaman karta

Manami yačhanchikchu mayqanmi kay librutaqa iskribiran nirmapis. Chaqa kay librupiqa manari rimanchu. Piru chaynu katinmapis wakinkunaqa Bernabimi iskribisha kanqa nir yarpunllapa (Hechos 4.36; 13.1-5). Nataq wakinkunaqa yarpunllapa Apolos iskribisha kanqa nir. (Hechos 18.24-25; 1 Corintios 1.12; 3.4-8; 3.22-23). Wakinkunaqami yarpunllapa uk runa iskribisha kanqa nir. Piru mayqan karmapismi kay librutaqa iskribiran uk Israel runa, Jesucristupi kriyiq Israel masinkunapaq (Hebreo rimaq masinkunapaq).

Kay librupimi intrachimanchik imanumi Jesucristuqa kusala mas pudirniyun angelninkunamanta, (1.4–2.18), Moisesmanta (3.1–4.13), chaynulla kurakunamantapis (4.14–5.10; 7.1-28). Chaynullami intrachimanchikpis payqa kusala mas mantakuq nir. Chaynumi kay libruqa intrachimanchik imanumi Tayta Dyusqa mushuq tratuta ruraran runakunata washananpaq nir (8.1-13). Chaynullami intrachimanchikpis uchanchikpaq animalkunata apar altarpirupachinamantaqa, ashwan Jesucristupi kriyisha uchanchikkunamanta pirdunamanchik nir. (9.1–10.18).

Intrachimanchikpismi Jesucristupi kriyirllana imuraspis kawsanallapapaq (5.11–6.20; 10.19-39). Chaynumi kay librupiqa intrachimanchikllapa imanum qischakarmapis kriyishanchiknulla shachinakunallapapaq nir. (11.1–12.29). Chaynullami kusa mas shumaq imakunata intrachimanchikpis (13.1-25).

Dyusmi kananqa Wamran

Jesucristuwan intrachimanchik

1 ¹Unay tyimpukunaqami, Tayta Dyusqa rukunchikkunata kusa achka shumaq imakunawan kutir kutir intrachiran. Chaynuqami paypa rimaqninkuna intrachikuranllapa. ²Ashwan kanan tyimpukunaqami, Dyusninchikqa imatapis intrachimanchikllapa Wamran Jesucristuwanna. Chaqa Dyus nitinmi payqa tukuy ima rikayashanchikkunatapis ruraran.

Chaynullami tukuy imatapis payna rikananpaq Dyusqa qusha. ³Chaymi paylla Dyus kar, intrachimanchikllapa Taytan Dyus kusa allin kar shumaqta llipyarayashanpaqmapis, Dyusta michka mana rikasha kashallapamapis. Chaynulla kusa puytiq rimayninwanmi tukuy imatapis rikar kuytan. Chaymi uchanchikkunamantapis pirdunar shumaqchamaranchikllapa. Chaymantami syilupi Dyusninchik tar mantakuyashanpiqa, allilaw qichqanpina tasha.

**Dyuspa Wamran Jesucristuqami
angelkunamantaqa tukuy
imapi mas**

⁴Jesucristuqami Dyuspa Wamran kar, kusa mas mantakuq, mas yaêhaq karan syilumanta kaq angelkunamantaqa.

⁵Chaqa Dyusqami, mana mayqan angeltapis kaynu niranchu:

“Qammi Wamray kanki.
Nuqami kananqa Taytaykipaq
riqsikani” nirqa.

Chaynulla manami mayqan angelpaqpis kaynu niranchu:

“Nuqami paypaqa taytan kashaq.
Nataq payqa nuqapa wamray
kanqa” nirqa.

⁶Piru qashan uk iskribikashapiqa, uklayla Wamranta kay pachaman kaêhamushanpaq, kaynu nin:

“Dyuspa tukuy angelnin kaqkunaqa,
payta aduranqallapa” nir.

⁷Nataq angelkunapaq-shuypaqa, kaynu nin:

“Angelkunaqami wayra yupayla,
nina ratakuq yupayla karmapis,
sirbimaqniykuna kanqallapa” nir.^a

⁸Wamranpaq-shuypaqa, kaynu nin:

“Dyuslla katkimi, tukuy tyimpupaq
mantakunaykiqa kanqa.
Chaqa qamqa imatapis karanta
rikarmi mantakunki”.

⁹“Qammi allin ruraykunata munanki.

Nataq chay mana allin ruray-
kunataqami êhiqninki.

Chayraykumi nuqa Dyusniki kar
akrashur,

kusa musta aligriyachishusha kani
tukuy wakinnikikunamantaqa”
nir.

¹⁰Kaynumi nimpis Jesucristupaqqa:

“Qammi Amituy, pachata ima
kaqnintinta rurarayki.
Qamllami makikiwan syilutapis
rurarayki.

¹¹Chay rurashaykikunami maydiyaqa tukukanqa. Piru qamqami tukuy tyimpu, mana chinqankichu. Tukuy chaykunaqami raêhpa makwayar llikikan chaynu tukukanqa.

¹²Qammi dublanki, imanutaq raêhpata dublanllapa chaynu. Chaynulla kambyankipismi imanutaq raêhpawan mudakunllapa chaynu.

Piru qamqami, qamlla kanki.
Manami bidaykiqa maydiyapis
tukukanqachu” nir.

¹³Dyusmi mana mayqannin angeltapis kaynuqa niranchu:

“Tay allilaw qichqaypi,
nuqa chay êhiqnishuqkunata
êhakikipa êhakinman êhramutiy
binsinaykikaman” nirqa.

¹⁴Chaqa tukuylla angelkunaqami wayra yupayla karmapis, Dyusta sirbinllapa. Chaymi sirbiqninllapa katin, Dyusqa kaêhamun washakanaqkunataqa mayqantapis yanapananpaq.

**Washamaqninchiktami
allita kasuyapaq**

2¹Chayraykumi tukuy willamashan-
chikllapata allita uyakur kasuyapaq-
llapa, Dyusninchikpa nanninmanta
amana wakaq tukunallapapaq.

²Unay tyimpumi Dyusqa angelninkunata willaran yaêhachikutinllapa, pay mantakushannullata kasur, karanlata rurananllapa-paq. Chaymi chay yaêhachikushanllapa-kunata mana kasur uchakuqkunataqa,

---

a 1.7 Angelkuna wayra yupayla nirqami niyanchik dasla maytapis puriq kashanpaq. Chaynulla nina ratakuq yupayla nirqami niyanchik, ninamaqa takshala karmapis dasla rupachikuyta puytin chaynu kashanpaq.

chay mantakuy^b nishannulla kastigaqllapapis. ³Nataq kanan tyimpukuna chaynu katinga, ¿imanunari washakashunllapa, chay kusala shumaq washamaqñinchik Jesucristuta mana kasurmaqa? Chaqa Amitunchik Jesucristuri puntata wakinkunata intrachiran kay washakayan-chik chaypaqqa. Chaymantaraqmi chay uyakuqkuna nuqanchikkunata willar intrachimaranchikllapa. ⁴Chaynulla chay uyakuqkunataqa, Dyus munashannulla Santu Ispiritu yanapatin kusa dispantakay-paqkunata, mana ruraypaq shumaq imakunata, milagrukunata ima ruraran. Chayna chay rurashanllapakunapaq, Tayta Dyusmi rurachisha nir kriyirqa, yačhanchikllapa Jesucristupis chiqapta washamanchikllapa nir.

**Jesucristumi pachaman shamur
runakuna yupay tikrakaran**

⁵Dyusqami maydiya shamuy mushuq pachapaq parlayanchik chaykunataqa, manami angelkunatachu qusha rikananllapapaqqa. ⁶Ashwanmi Dyus nitin iskribikashakunapiqa kaynu nin:

“¿Imataq runaqa paypaq yarpunay-
kipaqqa?
¿Imataq kawsaq runaqa llakipa-
naykipaqqa?”

⁷Ashwan rurarmaqami, angelkunamanta uk ratulapaq ikikaqñin yupay kananpaq rurarayki. Piru chaynu katinmapis, kusala shumaq imana kananpaq tikrarayki.

⁸Chaymi tukuy imatapis, payna čhakinpi čhurakuq yupay rikananpaq qurayki” nir.

Chaynu katinga tukuy imata čhakinpi čhuraq yupay tukuy imata rikananpaq nirqami, Dyusqa mana tukuy imakuna-

tapis chaynulaqa dijaranchu. Piru chaynu katinmapismi, runataqa manaraq rikayanchikchu tukuy imata rikaqtaqa. ⁹Chaqa yačhashanchiknumi, uk tyimpuqa Jesusqa runakuna yupay tikrakatin, Dyusqa uk ratulapaq angelkunapa ikillan kaqñinta yupay rikaran. Chaqa Dyus munamarninchikmi paytaqa dijatin, chay uraqa kusata qischakar tukuyapaq wanuran. Chaynu karmi kusata alabakar, kusa shumaqtana kurunakusha.

¹⁰Tukuy imakunami kan Dyuspaqqa. Chaqa payraykumi tukuy imapis kan. Chaymi payqa, tukuy wamrankuna chay kusa shumaq mantakunan Luryanpi kananta munaran. Chayraykumi Wamran Jesucristuta kay pachaman kačhamuran, tukuy runakunapa uchanllapapaq wanunanpaq. Chaymi Jesucristuqa, Dyus munashannullata rurar kusata qischakar kumpliran, tukuy washakasha kananllapapaq. ¹¹Chaqa tukuyleri uk taytalamanta kanchikllapa, washakuq chay, chaynulla paypa kaqkunapis. Chaynu kashallapami Dyuspa Wamran Jesusqa, mana pinqakunchu kriyiq masiykuna kankillapa nimayninchikllapataqa. ¹²Chaqa Dyus nitin iskribikashakunapiqa Jesucristo kaynu nin:

“Qamapaqmi parlashaq kriyiq
masiykunata.

Chaynulla tantakashakunapa
čhaypinllapapipis alabar
takichishayki” nir.

¹³Chaynullami ninpis:

“Paypimi nuqaqa kunfyakashaq” nir.

Qashan uk pachapiqa kaynu nin:

“Kaypimi nuqaqa kani,

Dyus wamraykunata qumashan-
kunawan” nir.

b 2.2 Chay mantakuy nirqami, rimayanchik unay Moisés mantakushankunalapaq. Rikashun Hechos 7.53, Gálatas 3.19.

¹⁴Yaçhashanchiknu uk ayllumanta kaqkunapa wamrankunaqa uk aychalamanta, uk yawarllamanta. Chaynumi Jesucristupis nuqanchikkuna yupay aychayjun, yawarniyjun karan. Chaynu karmi pay wanurqa, binsiran chay wanuchikunanpaq pudimiyjun kaq dyablutaqa. ¹⁵Chaynumi washaran tukuyta, nasishanmanta-pacha wanunanllapapaq manchakur kawsaqkunataqa. ¹⁶Chaqa chiqaptami Jesucristuqa mana angelkunata washaqchu shamuran. Ashwanmi Abrahampa ayllumanta kaqkunata washaq shamuran. ¹⁷Chaynu karmi Jesucristuqa tukuy imapi nuqanchikkunanu karan. Piru Tayta Dyusta kusa allita kasuq karmi, nuqanchikkunata munamaminchik Dyuspa naypanman qimikaran kurakunapa mantaqin yupay. Chayna kruspi wanushanrayku Tayta Dyusqa uchanchikkunata pirdunamaranchikllapa. ¹⁸Chaynulla, imanutaq Jesucristuta kusala saqra imakunapi dyablu rikarichinatinmapis payqa shachinakuran. Chaymi mayqanpis kanan, pay munashanta rurar qisçhakur imakunapi rikariqkunamatapis, yanapayta puytin.

Jesucristumi Moisesmantapis mas mantakuqqa

3 ¹Kusa allinla kriyiq masiykuna, Tayta Dyusmi qamkunata akrashushallapa paypa wamrankuna kanaykilla-papaq. Chaymi nuqanchikkunaqa rimanchikllapa Tayta Dyus, Jesucristuta kaçhamuran pay kurakunapa mantaqin kananpaq nir. Chayrayku ashwan Jesucristulapina yarpukushunllapa. ²Chaqa Tayta Dyus munashankunalata kay pachapi rurananpaq Jesucristuta kaçhamutinqa, payqa karanlata ruraran. Chaynullami Moisespis imatapis karanlata kusa shumaqta ruraran

Israelmanta kriyiqkunawanqa. ³Piru Jesucristutataqami masta Moisesmantataq kasunapaq allin. Chaqa imanutaq uk wasi ruraqmataqa wasi rurashanmanta masta rispitançhik, chaynumi Jesucristutapis masta kasuyapaq Moisesmantataq. ⁴Tukuy wasikunatami mayqan ruratin rurakan. Piru Tayta Dyusmi tukuy imatapis rurasha. ⁵Chaynullami Moisespis Dyusta sirbiq kar, Israelmanta kriyiqkunawanqa tukuy imatapis karanlata ruraran. Chaymi uk tistigu yupay intrachimanchik maydiyaqami Jesucristo shamuyanqa nir. ⁶Piru Jesucristuqami Dyuspa Wamran kar, kusa allinla karan Dyuspi kriyiqkunawanqa. Chayna nuqanchikkuna paypi kriyishanchikrayku, paypa wasin yupay kanchikllapa. Chaymi paymanta mana chiqanchakarchu aligrila kunfyakashunllapa Amitunchik shamur pullakur apamanallapakaman.

Imanumi Dyuspi kriyiqkunaqa samanqallapa

⁷Chayraykumi Dyuspa Santu Ispiritunqa kaynu nin:

“Kanan diya qamkuna, Dyus nishankunata uyakurqa,

⁸ kriyinyakillapamanta ama anku shunquqa tikrankillapachu, imanutaq wakinkuna Dyuspa kuntran tikrakar, ukman mana allinkunata chunllaq lugarpi ruraranllapa chaykuna yupayqa.

⁹Chaypimi michka kwarinta añuta paykunawan kar kusa allin imakunata rurasha katiymapis, unay rukuykillapakunaqa munashankunata ruraranllapa.^c

¹⁰Chayraykumi chay tyimpu runakunawanqa piñakuray.

Chaymanta kaynu niray: ‘Shunqunllapapiqami chinqasha yupayna purinllapa.

Chaynulla chay nishaykunata yaĉhachitiymapis, mana kasumaranllapachu’.

¹¹ Chaymi, piñakurqa kaynu nir juraray:

‘Manami yaykunqallapachu samanallapapaq arnishay pachamanqa’ nir’.

¹²Kriyiq masiykuna, kuytakarllapami, ama shunquykillapata ankuchanllapachu. Chayna chiqap kawsaq Dyusmantaqa ama chiqanchakanaykillapapaqchu. ¹³Ashwanmi uknikillapa uknikillapa waran waran animachinakunkillapa. Chay iskribikashakunapi kanan niyan chaykunata allita intrakarllapaqami, qamkunaqa mana dasqa ingañakanllapachu. Imanupiqachi ingañakar shunquykillapata ankuchar, Dyuspaqqa mana allinta rurayankillapa kanqa. ¹⁴Chaqa Jesucristo pullakumana-paqqami, imanutaq chayraq kriyiq qallarir allita paypi kriyiranchik chaynulla, maydiya tukukanan tyimpu ĉhamunankamanpis allita kriyiypaq. ¹⁵Chaqa chaynupaqmi iskribikashakunapi kaynu nin:

“Kanan diya qamkuna, Dyus nishan-kunata uyakurqa,
kriyinyakillapamanta ama anku shunquqa tikrakankillapachu, imanutaq chay mana allinkunata ruraranllapa chaykuna yupayqa” nir.

¹⁶Yaĉhashanchikllapanumi, Moisés Egiptumanta runakunata lluqshichimuran. Chaymi chay lluqshichimushanllapa chaykunaqa, Amitunchik nishankunata uyakusha karmapis mana kasuranllapachu. ¹⁷Chaynulla chay chunllaq lugarkunapimi, kwarinta añuta mana kasukur imami uchakur tayarmapis wanuranllapa. Chaynu

uchakushanllapapaqmi Dyusninchikqa piñakuran. ¹⁸Chaymi payqa jurar niranpis, mana kasukushanllaparaykushi paykunaqa, samachinanpaq arnishan pachamanqa mana yaykuyanqallapachu nir. ¹⁹Chiqaptaqami paykunaqa, Amitunchikwan mana pulla shumaq kaytaqa puytiranllapachu. Chaqa manari kasukushachu karanllapa.

4 ¹Dyusmi nuqanchikkunatapispay kayashanman yaykur pullan samanapaq arnimanchikllaparaq. Chayrayku kusata kuytakaypaqlapa. Kuytawkish imanupi qamkunamanta ukllaqa mana pullanqa katkillapachu. ²Chaqa nuqanchikkunamatapismi willamashanchikllapa imanumi washakayashunllapa nir, imanutaq paykunata willaranllapa chaynulla. Piru paykunataqa michka uyakusha katinllapamapis, manami sirbiranllapachu. Chaqa manari kriyiranllapachu chay washakananllapapaq willashanllapapiqa. ³Piru nuqanchikkunaqami, kriyishanchikllaparayku Dyus samachimanallapapaq arnimashanchikllapa karan, chaymanqa yaykunchikllapa. Nataq Dyusqami chay unay mana kasukuqkunapaqqa kaynu niran:

“Piñakurqa kaynu nir juraray:
Manami yaykunqallapachu samanallapapaq arnishay pachamanqa” nir.

Piru Dyusqami samashana karan, tukuy imakunata rurar tukchishana kar.

⁴Chaqa Dyus nitin iskribikashakunapiqami, uk pachapiqa chay syiti diya kaqpaqqa kaynu nin:

“Dyusmi tukuy imata rurashana karqa, chay syiti diya kaqpiqa samaran” nir.

⁵Qashanmi chay iskribikashakunapiqami uk pachapi kaynu nin:

“Manami yaykunqallapachu samanallapapaq arnishay pachamanqa” nir.

⁶Piru faltanllaparaqmi wakinkunaqa chay samananllapapaq pachaman yaykunanpaqqa. Chaqa chay mana kasukushanllaparaykumi, mana yaykuranllapachu chay washakananllapapaq puntata uyakusha chaykunaqa. ⁷Chayraykumi Dyusqa qashan akrasha uk diyata. Chayqami “Kanan diya”. Chaytaqami willamashanchikllapa unay may tyimpumantaraq. Piru Davidqami unay iskririkashakuna nishannulla kaynu niran:

“Kanan diya qamkuna, Dyus nishanta uyakurqa, kriyinyakillapamanta ama anku shunquqa tikrakankillapachu” nir.

⁸Nishaykillapa: Josué, Israel runakunata chay samana pachaman yaykuchir samachishana katinga, Dyusqami manana rimanantachu uk samana diyapaqqa. ⁹Chaynu katinga, kanraq-ari uk samanapaq diyaqa, Dyuspa wamran kaqkunapaqqa. ¹⁰Chaqa mayqanpis Dyus samachinanpaq chay arnishan pachaman yaykuqqa, unay rurayashan-kunata dijaq yupayna saman, imanutaq Dyus tukuy imata rurarqa samaran chaynulla. ¹¹Chayraykumi shachinakur chay shumaq samana pachaman yaykunapaq yarpushunllapa. Chayna ama mayqanpis chay mana kasukuq yupayqa kanallapapaq.

¹²Chaqa Dyuspa rimayninqami chiqapta kawsaq kar riman. Chaymi imanutaq uk ispadamaqa kada ladunman filuyjun kar das kuchukun, chaynumi Dyuspa rimayninpis das allita intrachikun. Chayna runakunapa yarpuyinman, shunqunman, tullunman, ñutqunkunaman imapis dasla ratakun. Chaynu karmi runakuna yarpuyashanta, ruranayashanmatapis tantar yačan. ¹³Tukuy ima rurakashakunaqami, Dyuspaqqa shutillapi kanqa.

Chaymi tukuy imapis paymantaqa mana pakapllaqa kanqachu. Chaqa tukuymi naypanpi kashallapa, rikar yačhaman-chikllapa.

**Jesucristumi qischakashanrayku
Dyusman mañakur imapipis
yanapamanchik**

¹⁴Jesucristumi Dyuspa Wamranqa. Paymi kurakunapa mantaqnin karna, Dyusman imapipis mañakur yanapamallapapaq syilumanqa risha. Chayrayku pay tukuy nimashanchik-kunapi allita kriyishanchikkunamantaqa, ama chiqanchakashunllapachu. ¹⁵Chaqa Dyuspaq kusa shumaqta yačhachimarninchik payman mañakuq kuraqami, imanula kashamapis llakipamayninchikta puytin. Chaynulla nuqanchikkunata yupay uchakuchinaranllapa ima. Piru payqami mana imalapipis uchakurancho. ¹⁶Chaymi pay kurakunapa mantakuqnin kar nuqanchikkunapaq mañakutinga, kusalata kunfyakar llakipakuq Tayta Dyusman qimikar mañakushunllapa. Chayna nuqanchikkunata munar llakipamarninchik, tukuy ministishanchikkunapipis yanapamanallapapaq.

5 ¹Tukuy kurakunapa mantaqnin-kunataqami, runakunamanta akranllapa. Chayna Dyusman pay qimikar runakunapaq mañakunanpaq, chaynulla ufrindanta çhurananpaq, runakuna uchanpaq nir animalkunata apashanta wanuchinanpaq ima. ²Chaqa kurakunataqami, uchayjun runakunamanta akranllapa. Chaymi mayqantapis mana yačhaq kaqkunata, mana allinta rurashanrayku chinqasha yupay kaqmatapis, llakipayta puytin. ³Chaynami paypis chaynu kar, Dyuswan shumaqna kananpaqqa, paypa uchanpaq, chaynulla ukkunapa uchanpaqmapis, animalkunata wanuchi-

yanqa. ⁴Manami mayqanpis chaykunata rurananpaqqa payllaqa akranchu. Ashwan Dyusmi chaynu kananpaqqa akran, imanutaq kura Aaronmataqa chaynu kananpaq akraran chaynulla.

⁵Chaynullami, Jesucristupis mana payllachu kurakunapa mantaqnin kananpaqqa akrakaran. Ashwan Dyusmi chaynu kananpaqqa akraran. Chaqa paymi kaynu niran:

“Qammi Wamray kanki.

Nuqami kananqa Taytaykipaq riqsikani” nir.

⁶Qashanmi iskribikashakunapi uk pachapipis, kaynu niran:

“Qammi tukuy tyimpupaq kura kanki,
imanutaq Melquisedec kaq chaynulla” nir.

⁷Piru Jesucristo kay pachapi karllaraqami, kusa jwirtita rimar, llakir waqar ima Dyusman mañakuran, wanunanpaq chaymanta washayta puytin nir. Chaymi payqa Dyus nishanlata ruraq katin, Dyusqa uyar yanaparan. ⁸Jesucristo, Tayta Dyuspa Wamran kar, mana qischakaq karmapis kay pachaman shamur qischakaran. Chaynu qischakar imami intrakaran imanumi uk runa, Dyusta kasushanrayku qischakan nir. ⁹Chaynu qischakarmapis Dyus munashankunata tantar rurashana karqami, wanuran nuqanchikkunata washamanallapapaq. Chayna payrayku Dyus nishanta kasuqkunapis, tukuy tyimpupaqna kawsananllapapaq. ¹⁰Chaymi imanutaq unay Melquisedecmaqa Dyuspa kusa shumaq kuran kaq, chaynulla kananpaqmi Dyusqa Jesucristutapis akraran.

**Kriyishaykillapamantakish
chiqanchakatkillapa**

¹¹Chay willashuyashayllapa chaypaqami, kusa achkaraq kan parlanapaqqa. Piru qamkuna mana das intrakaq

katkillapami mana imanupis willashuyllapata puytinichu. ¹²Qamkuna kriyishaykillapaqami unayna. Chaymi qamkunana ashwan yačhachikuqkunaqa kankimanllapa. Piru Amitunchikpa shumaq rimaynintaqami, qashan manyaq willashunanllapata ministinkillapa. Chaqa qamkunaqami mana yaqqa das intrakaqkunapaq tikrakashaykillapa. Nishaykillapa: Byiju runakunami tukuyta mikuykunata puytin mikuyta, chaynulla imakunatapis riqsiyta puytin ima. Piru uk taksha wamrituqami, lichilata upyan, chaynulla manaraq imalatapis riqsinchu. Chaynumi ashwan qamkunaqa, chay byiju runakuna yupay kanaykillapamantaqa, chay lichita upyaq wamritukuna yupay kankillapa. ¹³Chay nishushayllapanu, mayqanpis lichilata upyaqkunaqami, uk ñuñuq wamritu yupay. Chaynumi qamkunapis chay wamritukuna mana imatapis yačhanllapachu chaykuna yupay karllapa, mana yačhankillapachu imami allin, mana allin ruranaykillapapaq nirmapis. ¹⁴Nataq tukuy mikuykunaqami, byiju kaq runakunapaq. Chaqa paykunaqari ukkunata rikar willan imanu tukusha nirmapis. Chaynulla yačhanllapa imami allin, mana allin nirmapis.

6 ¹Chayraykumi ashwan byiju runakunana yupay kanallapapaq yarpushunllapa. Yačhashanchikllapana chay punta kashanchiknu tukuy tyimpupaq wanunapaq chaykunataqa manana ruranapaqchu nir. Chaynulla Jesucristupaqmi yačhakashanchikllapana imanui manan paywan kashunllapa nirmapis. Piru chaynu katinmapismi, ama chaykunalatachu rurashunllapa. Ashwanmi Dyus masta intrachimanya-chik chaykunatapis, intrakarna kawsashunllapa. ²Unayqami yačhakashanchikllapapis imanumi shutikushun,

imanumi kriyiq masinchikkunapa ananman makinchikta êhurashun, imanumi kawsamuyashunllapa, imanumi maydiyaqa Amitunchik tukuyta rikar yaêhamayashunllapa nir ima. Piru amami chaykunalapaqqa yarpushunllapachu. ³Ashwanmi unay yaêchakushanchikkunamantapis, Dyus masta yaêchachimayanchikllapa chaykunatapis pay nitin yaêchakuypaq.

⁴Nishaykillapa: Wakinqami tutaparaqllapi yupay karanllapa. Chaymi Dyusqa intrachiran yarpuyninllapapiqa kusa shumaq achkillapi yupay kananllapapaq. Chaynulla Dyusmi shumaqta yanapar Santu Ispirituntapis quran. ⁵Dyus nishankunata rurarmi, shumaqta taranllapapis. Chaynulla Dyuspa pudirminwanmi, maydiyaqa shumaqtana uk pachapiqa kawsananllapapaq karanllapa. ⁶Chaynu kananllapapaqqami kusala shumaq kasha. Piru chaynu kananpaq kayarllapamapis, ashwan Jesucristumanta chiqanchakaranllapa. Chaymi chaynu tukurllapaqa, Dyuspi manana kriyinar, paymanqa manana qashan tikrakaytaqa puytiranllapanachu. Chayrayku, amami nuqanchikkunaqa chaynuqa kashunllapachu. Chaqa paykuna chaynu mana allinkunata rurar imaqa, Dyuspa Wamranmantaqa burlakar qashan kruspi klabaq yupayna karanllapa. ⁷Tukuymi imanutaq pachamaqa, tamyá ishkimutin shuqur chakichin, chay yupay. Chayna trabajakunapaq kusa shumaqta puqutingami, Dyusqa shumaqta rikar bindisin. ⁸Piru imanupi chay pachapi ayaq qirukuna puqutin, manaqa kasha ima winatinqa, chay pachaqa mana sirbayanqachu. Chaymi Dyusqa mana allinpaqchu rikayanqa. Chaynulla chaykunataqami rupachikayanqa.

⁹Piru chaynu rimarmapis kriyiq masiykuna, nuqakunaqa kunfyakani-llapa qamkunaqa mana chaynuchu

kankillapa kanqa nir. Chaymi manana chaynu karqa, tukuy tyimpupaqna washakankillapa. ¹⁰Chaqa Dyusqami kusa allinla kar, paypi kriyir ukkunata munar imanu yanapashaykillapata, imanu kanankaman rurayashaykillapatapis, manami qunqanqachu. Chaymi chaykunata rurarqa, kusa allin kaqkunata rurankillapa. ¹¹Piru qamkunaqami uknikillapa uknikillapa chayllata imatapis ruranykillapata munani. Chayna chayta rurarlapanaqqa yaêchayankillapana kanqa, maydiyaqa imata aypayankillapa kanqa chay, chaynulla imanu washakayankillapa kanqa chayqa, chiqapta kumplikayanqa nir. ¹²Manami munanillapachu qilla kanaykillapataqa. Ashwanmi munanillapa, qamkunapis chay wakin kriyiqkuna kanankaman Dyuspi kriyir, payrayku shachinakurmapis arnishankunata shumaqta aypar kawsanllapa, chaynu kanaykillapata.

¹³Unaymi Dyus, Abrahamwan uk tratuta rurarqa, payllapaq juraran. Chaqa manari ima ukpis paymanta kusa mas puytiqqa karanchu. Chaymi mana ukpaqqa juraranchu. ¹⁴Kaynu nirmi juraran: “Nuqami kusata bindisishayki. Chaynulla nuqami qammanta kaq aylluykita kusata achkachashaq” nir. ¹⁵Chaynu Tayta Dyus, Abrahamta arnitingami, payqa mana ukmanta yarpupakur imachu yarakuran. Chaymantaraqmi Tayta Dyus arnishantaqa, Abrahamqa rikaran. ¹⁶Nishaykillapa: Runakuna imatapis rurananpaq-qami juranllapa uk paymanta kusa mas puytiqqa shutinpi. Piru chaynu jurarqami, manana qashan qashanqa juranmannapischu. ¹⁷Chaynu katinga, Dyusqami allita intrachimanayaranchik-llapa, mayqankunami chay tratuta rurashantaqa aypayanqa nir. Chaqa payqami arnimarninchik tratu rurashan-

mantaqa, mana pitilamatapis kambyarchu qumashun. Chayraykumi payqa payllapaq jurar arnikuran, karanlata imatapis qumanallapapaq. ¹⁸Chaynumi Dyus chay arnimashanchikmanta, chaynulla jurashanmantaqa, mana imapis kambyakayta puytinchu. Chaqa Dyusqami mana llullakuyta puytinchu. Chaymi paymantaqa imatapis karanta aypayta puytinchik, tukuy paywan kar washakaqkunaqa. Chaynulla paypimi kunfyakanchik washamaqñinchikllapa nir.

¹⁹Chaymi Jesucristupi kriyishanchikllaparaykuqa kusalata kunfyakanchikllapa imanutaq anklamaqa^d barkuta mana dijanchu maylawta rinanpaqmapis chaynumi pay yanapamashallapa mana chiqanchakashunllapachu nir. Chaynuqami Dyusta adurananllapa wasipi, Santu kwartuman yaykunapa punkunpi rakta raçhpa warkuraq chaytaqa, pasayta puytinchikna paywan tarinakunapaqqa. ²⁰Chaynullami Jesucristuqa Santu kwartuman yaykuran nuqanchikkunapaq Dyusman mañakunapaq. Chaqa payqami tukuy tyimpupaq mantakuq kuranchikllapana kar, Melquisedec yupayllana karan.

Melquisedecqami mas mantakuq kura karan

7 ¹Kay Melquisedecqami, unayqa Salem pachapa mantakuqñin kaq. Chaynulla payqami unaq syilupi Dyusninchikpa kuran kaq. Paymi, Abraham chay mantakuq kuntraqñinkunawan maqanakur binsisha tikrakamuyatin, rir tarir bindisiran Abrahamtaqa. ²Chaymanta Abrahamqa dyis

partin kaqmanta ukta quran, chay kuntraqñinkunata ganar imankunata aypashanmantaqa. Nishaykillapapis: Chay shuti Melquisedecqami, rimayninchikpiqa munan niyta “Kusa allita mantakuq” nir. Nataq Salem-shuypaqa rimayninchikpiqa munan niyta “Shumaqchakuq” nir. Chaymi paypa pwiblun Salem kashanrayku, payqa “Shumaq mantakuq” kaqpis. ³Piru manami yaçhanchikchu Melquisedecpaqa mayqanmi karan taytan, mayqanmi maman karan nirmapis. Chaynulla mana yaçhanchikchu ima ayllumantami karan, imanumi nasiran, imanumi wanuran nirmapis. Chaynumapismi payqa, Dyuspa Wamran yupay tukuy tyimpupaq kurana.

⁴Kananqa rikayllapa imanumi Melquisedecqa karan nirmapis. Paytami unay rukunchik Abrahammapis dyis parti kaqmanta ukta quran, maqanakuypi wakin mantakuqkunata ganar imankunata kitashanmanmatapis. ⁵Dyus nitinmi Moisesqa kaynu nir mantakusha karan. Chaymi chay mantakuyqa niq: Runakunaqashi tukuy iman kaqkuna-mantaqa, dyis partimanta ukta kukuyanqallapa nir. Chaynulla niqpis: Levipa ayllunmanta kura kaqkunala aypaqallapa nir. Chaynutaqami, tukuy runakunamanta Abrahampa ayllunmanta katinllapamapis aypaqllapa. ⁶Piru Melquisedec mana Levipa ayllunmanta kasha katinmapis, Abrahamqami iman kaqmantaqa dyis partimanta ukta quran, Dyus michka payta imakunata arnisha katinmapis. Chaymantami Melquisedecpis, Abrahamta bindisiran. ⁷Yaçhashanchik-

---

d 6.19 Anklaqami kusala llashaq jyirru manaqa kusala llashaq rumi. Chaymi sirbin yaku ruriman asintar allila aypakutin, barkuta ama wayra wakman kayman sunsunulla purichinapaq. Chaynumi nuqanchikkunapis Jesucristupi kriyishallapaqa, payqa uk ankla yupay purichimanichik munashanlatana rurar kawsanallapapaq.

llapanu, chay bindisiq chayqami, mas bindisikaq chaymantaqa. ⁸Kay pachapiqami Levipa ayllunmanta kura kaqkunala, chay dyis parti kaqmanta ukta aypanllapa. Piru maydiyaqami wanuyanqallapa. Nataq Dyus nitin iskribikashakunapiqami, Melquisedecpaqqa riman, payqa kawsayanraq nir. ⁹⁻¹⁰Yaçhashanchikllapanu, Abrahammi Melquisedecman qimikatin bindisiran. Chaymi bindisishanrayku chay dyis parti iman kaqmanta ukta quran Melquisedectaqa. Chaynu qukutinqami chay paymanta ayllunkuna kananpaq kaq Levikunapis qukusha yupay kayaq, michka manaraq nasisha kayarmapis.

Jesucristumi Melquisedec yupaylla kuraqa

¹¹Levipa ayllunmanta kaq kurakunagami, Israel runakunata Dyus nitin, Moisés mantakushankunata yaçhachiranllapa. Chaynu yaçhachitinllapamapis, manami uchanllapakunamanta washakayta puytiranllapachu runakunala kashanllaparayku. Chayraykumi Jesucristo tukuyta llakipar washamanallapapaq, kura Melquisedec yupaylla rikarimuran. Manami Aaronpa ayllunmanta kura yupaychu karan. Chaqa Levipa ayllunmanta kaq kurakuna washamanapaq kasha katinqami, Jesucristuqa mana mushuq kura kananpaq shamunantachu washamanallapapaqqa. ¹²Jesucristumi shamurqa mushuq kuranchikllapa karna, Dyus nitin Moisés mantakushankunata yaçhachimaranchikllapa. Chaymi chay mantakuykunamantaqa, Jesucristo yaçhachimashanchiktana kusa mas allita kasuyapaqllapa. ¹³Chaynulla Amitunchikpa chay iskribishankunapi nishannulla, Jesucristuqami mana Levipa ayllunmantachu karan. Ashwanmi payqa uk ayllumanta

rikariran, kurakuna michka mana chay ayllumanta kasha katinmapis. ¹⁴Chaqa yaçhashanchikllapanu, Amitunchik Jesucristuqami Judá shutiqpa ayllunmanta karan. Piru tukuy chaypaqgami, Moisesqa mana imalatapis chay ayllupaqqa rimaranchu, chay paymantami uk mushuq kura ima rikariyanqa nirmapis.

¹⁵Chayraykumi yaçhanchikllapa Jesucristo chay mushuq kura rikarimusha chayqami, Melquisedec yupaylla nir.

¹⁶Chaynulla chay mushuq rikariq chayqami, mana mantakuykuna nishannulla Levipa ayllunmantachu karan. Chaqa payqami tukuy tyimpupaq manana wanunanpaq kar, ashwan kurana kananpaq numrakasha. ¹⁷Chayraykumi paypaq Dyusqa kaynu nin:

“Qammi tukuy tyimpupaq kura kanki,
imanutaq Melquisedec kaq chaynulla” nir.

¹⁸Chaynu katinqami, chay unay mantakuykunaqa litala yupay kar, mana mayqantapis uchankunamanta kusa allinpaq tikrayta puytiranchu. ¹⁹Chaqa Moisespa mantakuyningami mana imamantapis shumaqchamaqningichichu. Ashwan chay mantakuypa lugarningami kan uk washakanapaqqa. Chaymi payrayku Dyusman qimikayta puytinchik.

²⁰Kaypaqgami, Dyusqa jurar arniranchikllapa. Nataq wakin kurakunagami mana jurar imachu numrakaranllapa. ²¹Chaqa Dyus nitin iskribikashankunapimi kaynu nin:

“Amitunchik jurarqami,
pay nishantaqa mana kambyayta puytinchu.

Chaqa ninmi: ‘Qammi tukuy tyimpupaq kuraqa kanki,
[imanutaq Melquisedec kaq chaynulla]’ nir”.

²²Chaynu kananpaqmi Tayta Dyus juraran. Chaynami nuqanchikkunawan mushuq tratuta rurasha kar, Moisés mantakushanmanmatapis Jesucristo kura kashanrayku puytin kusa shumaqta yanapamayninchikta.

²³Nataq wakin kurakunaqami kusa achka karllapamapis wanutinqa, paykunapa lugarninqa ukkunana kaqllapa. ²⁴Piru Jesucristo mana wanuq katinmi, pay kura kashanmantaqa, manana qashan ukman kuraqa kanqanachu. ²⁵Chayraykumi tukuy tyimpupaq Jesucristuna washayta puytin, mayqan-kuna Dyusman qimikaqkunataqa. Chaqa payqari tukuy tyimpupaq kawsan. Chayna Dyusman pay mañakunanpaq qimikaqkunapaqqa.

²⁶Chayraykumi ministiyashanchik-kunapiqa Jesucristo yanapamanchik. Chaqa Jesucristu-ari kurakunapa chiqap mantaqninqa. Manami ima mana allintapis ruraranchu. Chaynu karmi uchayjun runakunawan kawsarmapis, payqa mana uchakuranchu. Chaymanta unaq syilupi Taytan kayashanmanpis çhar, kusa mas riqsikashapaq tikrakan. ²⁷Manami chay wakin kurakunapa mantaqnikuna yupaychu. Chaqa wakinkunaqami waran waran uchakushanllapapaq animalta ufrinda nir wanuchinllapa. Puntataqami paykunapa uchankunapaqraq chaytaqa ruran. Nataq chaymantaraqmi wakin runakuna uchakushanllapapaqqa chayta ruranllapa. Piru Jesucristuqami, chay animalkunata ufrindapaq wanuchinllapa chaynu, paylla uk kutila wanuran uchanchikllapamanta washamanallapapaqqa. ²⁸Nataq Moisespa mantakuynin-kunaqami, Dyusman mañakunanpaq kurakunapa mantaqnintaqa numraranllapa uchayjun runakunamanta. Chay mantakuykunamanta ikitaraq, Dyusqa jurar Wamrantaqa numraran paypa

rimaqnin kurakunapa mantaqnin kananpaqqa. Chaqa payqari tukuy tyimpupaq kusa allinla kar mana uchayjun imalamapischu.

Jesucristumi mushuq tratuta ruraq chayqa

8 ¹Chiqaptaqami chay parlayashanchikllapa chaypaqqa, yaçhanchik chiqapta kan uk kusa allita Dyuspaq willamaqninchik kura nir. Payqami, Dyus syilupi mantakuyashan allilaw qichqanpi tasha. ²Chaymi chay maypiçhi Dyus kashanpi, payqa kusa allin rimaqnin kurakunapa mantaqnin kar sirbikun. Chaqa chay chiqap tanan lugartaqari paylla Amitunchikqa rurasha, mana runakunachu.

³Dyuspaq tukuy kurakunapa mantaq-nintaqami, numranllapa ufrindakunata çhurar animalkunata wanuchinanllapalapaq. Chayraykumi Jesucristo kurakunapa mantaqninna karmapis, ufrindapaq imalataqa wanuchiq yupay, Tayta Dyusta qunanpaq karan wanurqa. ⁴Pay kay pachapi karqami, mana Levipa ayllunmanta kaq kurachu kanman. Chaqa kay pachapiqari imanutaq Moisespa mantakuynin niran chaynulla, kurakunaqa kan ufrindakunata çhurananllapalapaq. ⁵Nataq Jesucristuqami, unaq syilupi Dyusta adurananllapa wasipi tasha sirbikuyan. Chaynu katinqami, kay pachapi kurakuna sirbikur adurananllapa wasiqa, intrachimanalapaq imanumi unaq syilupipis Dyusta adurananllapa wasipiq sirbikun, nir. Chaqa Dyusqami, Moises-taqa willaran payta adurananllapa tuldu wasitaqa rurananpaq kaynu nir: “Allitami intrakanki: Imanutaq chay sirkamanta willar rikachishuray, chaynullatami chay tuldu wasitaqa ruranki” nir. ⁶Nataq Dyuspaq kusa allin kuranchik Jesucristuqami, chay

kurakuna rurananmantaqa kusa mas shumaqta imatapis ruran. Chaqa kusala shumaq tratuta rurarmi, Dyuswan runakunataqa pullachasha. Chaynulla kusala shumaq imakunatari arnikushamapis.

⁷Piru Israel runakunawan tratuta rurashanllapakuna, kusa allin tratu kasha katinga, manami allinchu kananta qashan uk tratuta rurananllapaqqa. ⁸Piru chay runakuna mana allinkunata ruraqta rikarqa, Tayta Dyusqa kaynu niran:

“Uk diyami kanqa, Israel runakunawan, Judá runakunawanpis uk mushuq tratuta ruranaypaq.

⁹Kay mushuq tratuta rurayani chayqami, mana chayllachu kanqa,

chay unay rukunkunawan tratuta rurashaywanqa.

Piru nuqa michka makinmanta aysakuq yupay

chay Egipto pachamanta llushichimusha katimapis,

chay tratu rurashaykunata mana kasutinmi paykunalata dijaray.

¹⁰Piru Israel runakunawan kay mushuq tratuta rurayani chaymanta unaykaqmantaqa, kaynumi kanqa nini:

Nuqami mantakuyniykunata yarpuyinpi çhurasshaq, chaynulla iskribishaq shunqunkunapi,

nuqata kasumar kawsananllapaq.

Chayna nuqami Dyusnin kashaq. Chaynulla paykunaqami wamraykunana kanqa.

¹¹Chaymi manana mayqanpis ayllunllapakunata, runa masinllapakunamatapis ninqallapanachu: ‘Amitunchikta riqsiyllapa’ nirqa.

Chaqa tukuymiri riqsimanqallapa mana kwintachaypaqla kaqkuna, chaynulla chay kusa runa nishakunamapis.

¹²Nuqami chay mana allinta rurur uchakushanmantaqa pirdunashaq.

Chaynami, manana masqa yarpushaqnachu uchanllapakunapaqqa”.

Chaynumi niran Dyusqa. ¹³Nishaykillapa: Dyus chay mushuq tratupaq rimarqa, chay punta tratu chaytaqa ikipina dijasha. Chaynulla chay ikipi kasha chaytaqa, manana ruraypaqnachu. Chaqa chayqami manana maychu chinqananpaqqa.

Jesucristumi mas shumaqta pullachamanchik Dyuswanqa

9 ¹Kananqa nishaykillapa: Chay punta tratuta ruratinllapaqami, kaq mantakuykuna Dyusta imanuy sirbinanllapapaqmapis. Tukuy chaykunataqami ruraqllapa kay pachapi, Dyusta adurananllapa wasipi. ²Dyusta adurananllapa tuldu wasipiqami kaynu karan: Chay punta yaykuna Santu kwartupiqami kayaq bilakunata shachinanllapapaq biliru, chaynulla uk misa. Chaypa ananpimi Dyuspa kaq turtillankuna karan. ³Chay kwartullapimi uk kusala rakta raçhpa warkuraq. Chaypa ikinpiqa karan Kusala Santu Lugar ninllapa chay. ⁴Chaypimi insinsyuta quntachikunanllapapaq urumanta rurakasha altar karan. Chaynulla chaypiqa karan chay tratuta rurashanllapa, çhurakunanllapa kajun kufri shutiq. Chayqami tukuy ladunta uruwan rurakasha karan. Chay tratuta rurashanllapa kufripiqami Aaronpa bastunnin qawasha karan chay karan. Chaynullami urumanta rurakasha uk jarrapi “*maná*” shutiq mikuy karan.

Chaypiqapismi Israel runakunawan tratuta rurashan ishkay tablalla rumikuna karan. Chaqa chay tablalla rumikunapimi, imakunata rurananllapa-paq tratuta rurashan, chay dyis mantakuy-kunata Dyus iskribishan karan. ⁵Chay tratuta rurashanllapa kufripa ananpi-qami, ishkay ángel kirubin shutiq alayjun kaq chaypa ritratun karan. Chay angelkunaqami intrachimanchik Dyus chaypi nir. Chaynulla chaykunaqami alanwanqa pampayaran, chay uchanllapamanta pirdunaqllapa kufripa kirpananta. Piru kananqami tukuy chaykunapaqqa mana manyaqqa rimaypaqnachu.

⁶Chaynu tukuy imakuna kamaka-shana katinga, kurakunaqa waran waran yaykuqllapa Dyusta aduranan-llapa wasimanqa. Piru chaynu yaykur-llapapismi chay punta kwartulaman Dyuspaq ima rurananllapakunata rurananllapapaqqa yaykuqllapa. ⁷Chay kwartupa ikinlawnpí Kusala Santu Lugar kaq, chaymanqa kurakunapa mantaqinla yaykuq, añupaqqa uk kutila. Piru yaykunanpaqqami, animalpa yawarninta apaq uchaymanta pirdunamay ninanpaq. Chaynulla chayllapimi wakin runakuna mana kwintata qukar uchakushanpaqpis chayllata ruraq. ⁸Tukuy chaykunawan-qami Santu Ispirituqa intrachimanchik, chay punta tratullawan karllaraqqashi, Kusala Santu Lugar Dyus tayashan-manqa mana tukuyqa yaykuyta puytinqallaparaqchu nir. ⁹Tukuy kaykunaqami intrachimanchikllapa, ufrindata êhurur animalkunata wanuchir, Dyusta adurashallapamapis chayqa mana yarpuyinichikllapapima-pis mas allinpaqqa tikramayashunllapa-chu nir. ¹⁰Chaqa tukuy chaykunaqa mikuyta, upyananpaq ima chaykunala. Chaynulla limpyu kashaq ninapaq

kustumrila ima. Tukuy chaykunaqami, Dyus tukuy imata kambyanankaman mantakuykunalari karan.

¹¹Piru Jesucristuqami shamushana. Kananqami payna Dyuspa kusa allin kurakunapa mantaqnin kuraqa, kay tyimpupi tukuy imamanta shumaqcha-maqninchikqa. Chay kurapa mantaqnin unaq syilupi Dyus kayashan Santu lugarman yaykushanqami, kusa mas shumaq mas allin ima. Chaynulla chaytaqami mana runakunachu rurasha. ¹²Jesucristumi mana chibupa, bisirrupa yawarninta iêharchu, yaykuran Dyus kayashan Kusala Santu Lugarmanqa. Ashwan payllami kruspi wanur yawarninta iêharan. Chaynulla uk kutilami tukuy tyimpupaq Kusala Santu Lugarmanqa yaykuran. Chayna nuqanchikkunata tukuy tyimpupaq washamanallapapaq. ¹³Chiqaptaqami chay turukunapa, chibukunapa yawarnin, chaynulla chay bisirrukunata altarpí rupachishanpa uêhpanta runakunapa ananman iêhanllapa chayqa, sirbin runakunata shumaqcha-nanpaq waqtanlawlata.

¹⁴Piru kay chaynu katinga, ¡kusa mas pudirniyjun kanqa Jesucristupa yawarninqa! Chaqa payqa michka mana uchayjun karmapis, Santu Ispiritu yanapatinmi Tayta Dyuspa naypanpi wanuran. Chaynu wanurmi, chay tukuy tyimpupaq ucha kaqkunapaqqa pagrakuran. Chaynulla, chay yawarnin-nami shumaqchamanchik chay mana allinkunata yarpur rurashan wanuna-mantaqa. Chaynu karnaqa, tukuy tyimpupaqna kawsaq Dyusta sirbina-paq.

¹⁵Chayraykumi Jesucristuqa wanuran-mapis, nuqanchikkunata Dyuswan pullachamanallapapaq. Chayna mushuq tratuta rurashan, chay punta tratuta rurashanpi uchakusha kashamapis,

uchanchikkunamanta pirdunamallapapaq. Chaynami Dyus tukuyta akrashankunaqa, pay tukuy tyimpupaq imata arnishantaqa aypananllapapaq. ¹⁶Chayna chay tratuta rurashan kumplikananpaq, tukuy chaykunapaq yaçhanapaqqami, puntataqa wanuyanqa tratuta rurasha chay. ¹⁷Chaqa uk tratu rurakashaqami mana sirbinchu, tratuta rurasha chay kawsayatinraqa. Piru chayqami sirbin tratuta rurasha chay wanushana katin. ¹⁸Chayraykumi chay punta tratuta rurashanpaqpis, animalpa yawarninkunata içhaqllapa. ¹⁹Moisesmi tukuy mantakuykunata willar quran, tukuyta runakunata. Chaymanta chupika millwata, isupu shutiq yurata aypar, bisirrupa, chibupa yawarninwan yakuta piçhur, chay iskririkashakunapa ananman içhaq. Chaynulla içhaqpis tukuyta runakunaman. ²⁰Chaynu içhaqnumi kaynu niran: “Kaymi chay yawar, Dyus tratuta qamkunawan rurashanqa” nir. ²¹Moisesmi chay yawarkunawan salaran Dyusta adurananllapa tuldu wasitapis. Chaynulla Dyusta payji ninanllapapaq ima kaqkunatapis yawarwan salaran. ²²Mantakuykuna nishannuqami, uk yawarninta içhar wanuq uchanllapakunamanta shumaqchakananpaqqa. Chayna yaqqa tukuy imatapis yawarwan shumaqchaqllapa. Chaymi yawar mana içhakinpaq, mana mayqantapis Dyusqa uchankunamanmatapis pirdunar washaqchu.

**Jesucristumi uk kutila wanuran
uchanchikkunata ashuchinanpaq**

²³Chiqaptaqami tukuy chay animalkunata wanuchir imaqa, Dyusta adurananllapa wasipi kaqkunata shumaqchananllapapaq rurarmapis, unaq syilupi kaqkunamantaqa, yaqqa chaynuta yupayla rurayanllapa. Piru

unaq syilupi kaqkunaqa, animalkunata wanuchinamantaqa kusa mas shumaqta munayan. ²⁴Chaqa Jesucristuqami mana yaykuranchu chay runakuna rurashan Santu kwartumanqa. Chaynulla Santu kwartu rurashanllapaqa, unaq syilupi Santu kwartu yupayla karan. Chaynu katinmi Jesucristuqa ashwan syiluman yaykusha. Chayna kananqa Dyuspa naypanpi nuqanchikkunarayku mañakunanpaq. ²⁵Manami ayka kuti imachu wanur yaykuran nuqanchikkunata washamanapaqqa, imanutaq kurakunapa mantaqnin chay Kusala Santu Lugarman año año uk kutila yaykuq chaynuqa. Piru chaynu yaykurmapis ukpa yawarnintari içhaq.

²⁶Chaynu kananpaq kasha katinqa, Jesucristuqa ayka kuti dijur wanunanta, tukuy ima rurakashanmanta-pachaqa. Piru kananqami chay tukukanan tyimpu shipchamutinpaq, Jesucristuqa rikarimusha uk kutila paylla wanur tukuy tyimpupaqna uchanchikkunamanta pirdunamanallapapaq. ²⁷Mayqanpismi uk kutila wanun. Chaymantaraqmi imanushanpaqpis rikar yaçhananllapapaq tyimpuqa kanqa. ²⁸Chaynumi Jesucristupis uk kutila wanusha achka runakuna uchankunamanta washakananllapapaq. Chaymantaraqmi qashan ishkay kutipaq shamuyanqa, manana qashan wanur tukuyta uchanllapakunamanta washananpaqnachu. Ashwanmi shamunqa payta kasur yaraq chaykunata pullakunanpaqna.

10 ¹Chaqa Moisespa mantakuynin-kunaqami, intrachimanalapaq karan chay mushuq tratu kananpaq karan chaypaq. Manami chiqap chay kusa shumaq imachu karan. Chaymi Moisés mantakushanqa, mana mayqantapis chiqapta shumaqchayta puytiranchu, michka kada año Dyusman qimikatinllapamapis. ²Piru chay mantakuy-

kuna chiqapta uchanllapamanta shumaqchakuq kasha katinga, manami mayqanpis uchanpaq yarpur, ufrindapaq çhurar animalkunata wanuchinallapatanachu. ³Piru ashwan kaykunataqa kada añu ruraranllapa, kusa uchayjun kani nir yarpunanllapalapaq. ⁴Chaqa turukunapa, chibukunapa yawarninga, manami uchakunamanta shumaqchakuyta puytiranchu.

⁵Chayraykumi Jesucristuqa, kay pachaman shamur Dyustaqa kaynu niran:

“Manami imata wanuchinayta, ima ufrindamatapis munankichu. Ashwanmi uk kwirputa qumashayki.

⁶ Manami imata rupachir, ima ufrindamatapis munankichu uchanllapamanta pirdunanaykipaqqa.

⁷ Chaymi niray:

‘Kaypimi kani, imanutaq iskribikashakunapi nin nuqapaq chaynulla.

Qam munashaykita ruranaypaq Dyusniy’”.

⁸Puntataqami nin: “Manami imata rupachir, ima ufrindamatapis munankichu uchanllapamanta pirdunanaykipaqqa” nir. Piru chaykunata rurayarqami, chay mantakuykuna nishannullaraq rurayankillapa. ⁹Chaymantaqami ninpis: “Kaypimi kani munashaykita ruranaypaq” nir. Chaynu nirqami niyan, chay unay rurayashanllapa chaykunataqa ashuchinapaq. Chaynu ashuchirnaqami, uk mushuqta chaypa lugaminqa çhuranapaq. ¹⁰Dyusmi uchanchikmanta shumaqchamashanchik, Jesucristo, Dyus munashannullata rurasha katin. Chaqa Dyus munashannuri Jesucristuqa uk kutila paylla wanuran tukuy tyimpupaq.

¹¹Tukuyi Israelmanta kaq kurakunaqa, waran waran, chaynulla

ayka kuti ima chayllata rurana, chay unay rurayashanllapanulla animalkunata wanuchir ima, Dyus uchanllapakunamanta washananllapapaq nir. Piru tukuy chaykunataqami mana uchakunamanta pirdunakuyta puytinchu. ¹²Piru Jesucristuqami paylla uk kutila wanuran, tukuy tyimpupaq uchanchikllapamanta pirdunamanallapapaq. Chaymantami Dyuspa allilaw qichqanpi taran. ¹³Chaypimi payqa yarakuyan, Dyusninchik çhiqniqninkunata çhakinpa çhakinman çhuratin binsinankaman. ¹⁴Chaqa uk kutila wanurmi, tukuy tyimpupaq shumaqcharan chay mayqan çhi Dyuspaq shumaqchakananpaq karan chaykunataqa. ¹⁵Chaykunapaqmi Santu Ispirituqa kaynu nirqa nimanchik:

¹⁶ “Chay tratuta paykunawan

rurayashaq
chaymanta unaykaqmantaqa,
kaynumi kanqa nin Amituykillaapaq:

Mantakuyniykunatami shunqunpi çhurashaq.

Chaynulla yarpuyinpi iskribishaq,
nuqata kasumar kawsananllapapaq.

¹⁷ Chaynami,

manana yarpushaqchu uchan-
kunapaq,
chay mana allinta rurashankunapqis” nir.

¹⁸Chaynumi Jesucristo uchanchikkunamanta pirdunamanallapapaq uk kutila wanushana katinga, mananami allinchu qashan uchanchikkunamanta pirdunamanapaq ufrindata çhuranallapapaqqa.

**Kriyishanchiknulla shachinakur
ama chiqanchakashunllapachu**

¹⁹Chayraykumi kriyiq masiykuna, kananqa nuqanchikkunaqa kusa allin Dyus tayashan Kusala Santu Lugarmanqa yaykuyta puytinchikllapa,

mana imamantapis manchakurchu. Chaqa Jesucristumi nuqanchikkunarayku yawarninmatapis ichasha. ²⁰Chayna chay mushuq nan bidanchikta qumanchik chaytaqami, Amitunchik kiçhasha chay warkuraq rakta raçhpata llikir. Chaynu nirqami Amitunchikpa kwirpunllapaq niyanchik. ²¹Jesucristumi Dyuswan pullachamaqninchik kar, Dyuspi tukuy kriyaiqkunapaqa mas mantaqnin kurana payqa. ²²Chayraykumi tukuy shunqunchikwan allita yarpukur Dyusmanqa qimikashunllapa, allita paylapi kriyir ima. Chayna shunqunchikpimapis allinkunata yarpur, amana ima mana allinkunata yarpur imachu, kwirpunchikta kusa chuyala yakituwan paqasha yupayna kar qimikashunllapa. ²³Maydiyapismi Dyuslapi allita kunfyakar, kriyishanchikmantaqa ama chiqanchakashunchu. Chaqa Dyusmi maydiyapis pullanchik kar arnimashanchiktaqa kumplimashun. ²⁴Imanupismi ukninchikllapa ukninchikllapa animachinakur yanapanakuyta kamashunllapa. Chaynulla ama ima mana allintapis rurarchu llakipanakur ima kawsashunllapa. ²⁵Amami Amitunchikman tantakar mañakunllapa chaykunamanqa faltashunllapachu, imanutaq wakinkuna chaynu rurannllapa chaykuna yupayqa. Ashwanmi ukninchikllapa ukninchikllapa animachinakushunllapa. Chaqa Amitunchik shamunanpaq diyaqami çhamuyanna. ²⁶Jesucristo uchanchikkunamanta washamanapaq wanusha nir yaçhayar, munashanchiklatana rurar uchakushaqa, çmayqanna uchanchikkunamantaqa shumaqchamashun? Chaqa Jesucristuqa manana qashanqa wanuyanqachu washamanapaqqa. ²⁷Ashwanmi chayta rurashaqa, maydiya iman u kanchik nir yaçhamarninchikqa Dyusqa allipla

manchaypaqtana kastigar, kusala ratakuq ninamanna itakumashunllapa. Chaqa chaynumi Dyusqa payta çhiquiqkunataq tukchinqa. ²⁸Mayqanpis Moisespa mantakuyninmanta chiqanchakasha katin, ishkey manaqa kimsa tistigukuna paypa kuntran rimatinqa, chay runataqa mana llakiparnachu wanuchiqllapa. ²⁹Chaynu katinqa, çmanachu qamkunaqa kriyinkillapa, chay mayqanpis Dyuspa Wamranta mana kasuqkunataqa mana kastigayanqachu Dyusqa nir? ÇChaynulla manachu yarpunkillapa Dyuspa Wamranpa yawarnin ichakashata mana kasuqkunata, Dyuspa llakipakuq Ispiritunta musyar mana munaqkunataqa masta kastigayanqa nir? Chaqa chay yawarwanmi mushuq tratuta rurasha. Chaynulla chay yawarwanmi Dyusqa paypaqna kanapaq tikramashanchik ima. ³⁰Chaqa Amitunchikqami kaynu niran:

“Nuqami chay mana allinta rurar uchakuqkunataqa allita rikar yaçhar kastigashaq”.

Chaynullami niranpis:

“Amitunchikmi paypa kaqninkunatapis allita rikar yaçhanqa” nir.

³¹¡Kusa manchaypaq-ari kanqa kawsaq Dyuspa naypanpi ima mana allinkunata rurashanchikpaq rikar yaçhamashaqa!

³²Piru qamkuna yarpuyllapa, imanumi unay puntata Amitunchikpi chayraq kriyirqa qisçhakar ima shachinakuq ima kankillapa. ³³Qamkunamanta wakintami musyashuqllapa. Wakinkunataqami tukuyta naypanpi kusata qisçhachuqllapa. Nataq wakin-shuyapaq chaynu qisçhakuqkunapa pullanmi qisçhakaraykillapa. ³⁴Qamkunami chay karsilkunapi kaqkunapaq llakiraykillapa. Chaynulla

imaykillapata kitashutinllapamapis, aligriyaraykillapa. Chaynuqami karayki-llapa syilupi ima kaqkunata aypayanki-llapa nir yaçhar. Chaqa tukuy chaykunaqami mana tukunanayjunchu. ³⁵Chayrayku chay kunfyakayashayki-llapataqa amami chinqachinkillapachu. Chaqa maydiyaqami ima rurashayki-llapapaqqa, imatapis karanta aypanki-llapa. ³⁶Qamkunami ama imapaq yarpupakur imachu shachinakur, Dyus munashankunalata rurankillapa. Chayna pay arnishushanllapataqa aypanaykillapapaq. ³⁷Chaqa iskribikashakunapimi kaynu nin:

“Kusa shipcha shipchanami chay shamunanpaq kaq shamunanpaqqa.

Manami tardanqanachu.

³⁸Mayqanpis allita kriyishanraykunami,

kusa allinpaq riqsika kawsanqa.

Piru chay unay kashanulla tikrakinqa,

manami paywanqa aligrichu kashaq” nir.

³⁹Nuqanchikkunaqami, mana chay wakinkuna yupay unay kashanman tikrakar, paykunalla kastigakaran chaykuna yupaychu kanchikllapa. Piru nuqanchikkuna kriyirila paypi kunfyakaqkunaqa, washakashunllapa.

Kriyishanchik

11 ¹Dyus arnimashanchikta michka mana rikasha karmapis, allita kriyishanchikrayku, chiqapta aypayashun nir kunfyakanchik. ²Chaynulla kriyir kunfyakashanpaq yaçharmi, Dyusqa unay rukunchikkunataqa kusa shumaqta rikaran.

³Kriyishanchikllapanu yaçhanchikllapa, Dyusmi imatapis rurayta puytiq kar, rimayninlawan syiluta, pachata, chaynulla tukuy ima kaqkunatapis

ruraran nir. Chaymi kanan rikayashanchikkunaqa, rurakaran mana rikayta puytiyashanchikkunamanta.

⁴Kriyishanraykumi Abelqa, Dyusta payji ninanpaqqa, kusa shumaq uyshitanta wanuchir payjichikuran, kusa mas shumaqta uknin Caín payjichikushanmantaqa. Chaymi Dyusqa kusa allin runapaq riqsir, chay ufrindakunapaqqa shumaqta yarpuran. Chaymi Abelqa wanusha katinmapis, yaçhanchik imanumi kusata kriyiran nir.

⁵Kriyishanraykumi Enoctaqa kawsaqllata Dyusqa aparán. Chaymi mana wanusha katinmapis, manana tariranllapachu. Chaqa Dyusmi apasha karan. Chaynulla Enocpaqqa kaynu niqllapa: Dyus manaraq apayatiqashi, Enocqa Dyustaqa kusa shumaqta yarpuchiran nir. ⁶Piru manami allinchu Dyuspi mana kriyir, mana shumaqta yarpuchinapaqqa. Chaqa Dyuswan pullachakasha kanapaqqa, kriyirpaq Dyusqa kan nir. Chaynulla payta maskaqkunataqa, kusa shumaq imakunatami quyanqa nir kriyirpaq.

⁷Kriyishanraykumi Noeta, Dyusqa willaran imami pasayanqa nirmapis. Chaymi payqa kriyir kasur, uk wampuq wasita ruraran ayllunwan pulla washakananpaq. Chaynulla Noeqa kriyiq karmi, tukuy runakunata dijatín wanuranllapa. Nataq pay-shuypaq Dyuspi kriyishanrayku, shumaqpaq riqsikaq washakaran.

⁸Kriyishanraykumi Abrahamta, Dyus qayatiqqa, payqa kasur lluqshir riran mayqan pachataçhi Dyus irinsyanpaq arnisha karan chayman. Payqami tayashanmantaqa riran, mana mayman riyani nir yaçharmapischu. ⁹Paymi kriyishanrayku furastiru yupay kawsaran Dyus arnishan pachapiqa. Piru chaypiqami tuldumanta rurakasha wasipi taran. Chaqa Dyus arnishankuna-

piri allita kriyiran. Chaynullami wamran Isaacwan, willkan Jacobpis taranllapa. ¹⁰Chaynumi Abrahamqa taran. Chaqa payqami kriyir Dyuspaqqa yarpukuran pay kayashanman apayanqa nir. Chaqa Dyus kayashan kusa shumaq lugartaqami, mana mayqan runa llutakuqpischu rurasha. Ashwan chaytaqami pay paylla Dyusqa rurasha.

¹¹Kriyishanraykumi Abraham michka rukulana kar, warmin Sara mana wamrakuq katinmapis, Dyus nitin payqa wamrayjunna tikrakan. Chaqa payqami kriyiran Dyus arnishantaqa kumpliyanqa nir. ¹²Chaymi Abrahamqa michka wanunanpaqna kayarmapis, unaq syilupi qullarkuna yupay kusala achka aylluyjunpaq tikrakan. Chaynulla ayllunqami imanutaq mar manyapi aqu kaqmataqa mana yupayta puytinchikchu, chaynu karan.

¹³Tukuy kay runakunami wanuranllapa, Dyus arnishankunataqa mana ayparlamapischu. Piru Dyuspi kriyishanllaparaykumi arnimashanllapakunaqa maydiyapis kumplikayanqa nir, kusa aligrita yarpuranllapa. Chaymi paykunalla kwintata qukaranllapa, nuqanchikkunaqa kay pachapiqa furastirukuna yupay kanchikllapa nir. ¹⁴Piru chaynuta rimarqami, intrachimanchikllapa paykunaqa uk pachata maskayaranllaparaq tukuy tyimpupaq kawsar tananllapapaq nir. ¹⁵Nataq chay pachanllapamanta yarqushan chaypaq yarpuyarllapaqa, chay pachanllapallaman qashan tikrakananllapata. ¹⁶Piru paykunaqami uk kusala shumaq pachata maskayaranllapa, unaq syilupi tananllapapaq chayta. Chayraykumi Dyusqa mana pinqakunchu paykunapa Dyusnin kani niytaqa. Chaqa Dyusqamiri tanan pachapiqa, kusala shumaq wasikunata ima kamkachisha paykunapaqqa.

¹⁷⁻¹⁸Chaymantami Tayta Dyusqa, Abrahamqachu allita payta kasuyanqa nir yaçhanar, willaran wamran Isaacta ufrindapaq nir wanuchinanpaq. Chaynulla Dyus, Isaacrayku kusa achka aylluyjun kanki nisha katinmapis, Abrahamqami mana kwashayaranchu uklayla wamranta wanuchinanpaqmapis. ¹⁹Chaqa Abrahamqami kriyiq, wanushakunamatapis Dyusqa qashan kawsachimun nir. Chaymi wamranta wanuchinanpaqna katinqa, kriyishanrayku Dyusqa mana chayta ruranta munaranchu. Chaynuqami intrachimanchik, Isaacqa wanushana yupay karmapis kawsamushana nir.

²⁰Kriyishanraykumi Isaacqa, Jacobwan Esauta bindisiran maydiyaqa imanun kananllapapaq nirmapis.

²¹Kriyishanraykumi Jacobqa wanunanpaqna karqa, Josipa wamran kunata ukninta ukninta bindisiran. Chaynulla bastunsitunwan pachalaman sintikurmi Dyusta aduraran.

²²Kriyishanraykumi José manaraq wanuyarqa, Israelmanta runakunaqashi maydiyaqa Egipto pachamanta yarqur, Dyus arnisha pachaman riyanaqallapa nir yaçharanllana. Chaymi wakin ayllunkunataqa willaran, rirllapaqa paypa tullunkunamatapis apananllapapaq.

²³Kriyishanraykumi Moisespa taytankunaqa, Moisés nasitinqa kimsa misista pakarla kawsachiran. Chaqa kusala shumaq nasquy wamrituri karan. Chaynulla chay pachapi mantakuq tukuy ulluq wamritukunata wanuchinanllapapaq mantakutinmapis, manami manchakuranllapachu.

²⁴Chaynulla kriyishanraykumi Moisés byiju runana karqa, mantakuq Faraonpa warmi wamranpa wamran nikaytaqa mana munaranchu. ²⁵Ashwanmi payqa, Dyus akrashan runakunawan pulla

qischakayta munaran. Chaynulla uk ratulapaq aligriyar ama uchayjun ima kananpaqami, mana imatapis munayninllamantaqa ruraranchu. ²⁶Piru payqami ashwan yaçharan, maydiyaqa Dyusqa chay runakunamanta uk washakuqta kaçhamuyanqa nir. Chaymi chay Egiptupa iman kaqkunamatapis dijarna, ashwan qischakaymatapis munaran. Chaqa payqari allita yarpuran maydiyaqa Dyus arnishañqa chiqapta kumplikayanqa nir.

²⁷Kriyishanraykumi Moisesqa imatapis karanlata rurar Egipto pachamanta yarquran, chay mantakuq piñakuyashanmanmatapis mana manchakurchu. Chaqa Dyusta mana rikarmapis, paypi kriyiran yanapayan nir. ²⁸Kriyishanraykumi Moisesqa, Pascua fyistata ruraran. Chaymanta kaçhakuran punkunllapata yawarwan salananllapapaq. Chayna Tayta Dyuspa angelnin shamurqa, Israel runakunapa kulaka ullqu wamranllapataqa ama wanuchinanpaqchu.

²⁹Kriyishanraykumi Israel runakunaqa, chay chupika marpa çhaypinta pasaran chaki pachata yupay. Chaymanta Egiptumanta kaqkunapis chayllata pasashaq nir, çhuqar wanuranllapa.

³⁰Kriyishanraykumi Jericó pwiblupa ridurninpi adubiwana llutakasha pata kaq chaykunaqa limpu rataranllapa. Chayqami Israelmanta kaqkuna ridurninllapapi syiti diyata marchar ima purishallapa katinna rataran. ³¹Chaynulla kriyishanraykumi, chay ukwan ukwan punuq warmi Rahab shutiqqa, mana pullanllapachu wanuran Jericó pwiblunllamanta mana kasukuqkunawanqa. Chaqa payqari Israel runakuna uklaw pachapi riparakur puriq chaykunataqa, shumaqta samachisha karan.

³²¿Imatana masqa nishaq? Tyimpumi faltamayanaq rimañapaq Gedeonpaq, Baracpaq, Sansonpaq, Jeftipaq, Davidpaq, Samuelpaq, Dyuspa wakin rimañinkunapaq imamapis. ³³Tukuy paykunapismi kriyishanllaparayku, çhiqniqninllapapa tayashan pwiblun-kunaman yaykuranllapa. Ukkunata rikaranllapa jwiskuna yupay, Dyus arnishañmatapis ayparanllapa, liyunkuna mikunanllapamantapismi washakaranllapa ima. ³⁴Kusala nina ratakuqpmapis mana ruparanllapachu. Wakinqa ispadakunallawan wanunapaq karmapis washakaranllapa. Wakinqami mana jwirsayjun karmapis kusa jwirsayjun tikrakanllapa. Kusala jwirsayjun karmi, guerrapimapis uklawmanta kuntraqnin suldadukunamatapis binsiranllapa. ³⁵Wakin warmikunapa ayllunllapa wanusha katinmapis, Dyus kawsachimutin kawsaqtana pullakuranllapa. Wakinkunatami qischatinllapa llakir mana washakayta munar ima, wanuranllapa maydiyaqa kusa shumaqtana kawsamurqa tayanqallapa nir. ³⁶Ukkunami burlatinllapa, wipyatinllapa, kadinakunawan watatinllapa, prisutinllapa ima qischakaranllapa. ³⁷Wakinkunami rumillawan sitatinllapa wanuran. Wakinkunatami sirruçuwan çhaypinmanta pititinllapa ima wanuranllapa. Ukkunaqami ispadallawan wanuranllapa. Ukkunaqami uklawmanta uklawman puriranllapa, uyshitapa, chibupa qaranta yakakushala, mana imayjunkuna yupay. Chaynumi llakir ima qischakaranllapa. ³⁸Chaynu chay mana kriyiqkuna ruratinllapa, michka kay pachapi mana tananllapapaq karmapis, chunllaq lugarkunapi, qaqakunapi, maçhaykunapi, pacha uçhkukunapi ima taranllapa.

³⁹Chaynu katinllapami, paykunataqa Dyusqa nuqapi allita kriyishaykillapa niran. Piru chaynu nisha katinmapis kay pachapi karllaraqqa, manami mayqaninllapapis tukuytaqa Dyus arnishan chaytaqa ayparanllapachu. ⁴⁰Piru Dyus imanu kriyinnllapa nir yaĉharmapismi, nuqanchikkunapaqpis kusala shumaq kanqa niran. Chaynu nisha katinmi maydiyaqa tukuyana paypi kriyiqkunaqa tukuy chay arnimashanchikllapataqa aypayashunllapa.

Jesucristulapi kunfyakashunllapa

12 ¹Tukuy unay runakunami Dyuspi kriyishanrayku qischa-karmapis shachinakuranllapa, maydiyaqa Dyus arnimashanchiktaqa kumplimayashunllapa nir. Chayqami nuqanchikta sirbimanchikllapa, chay paykuna yupay kar chay arkamaqninchikta, chaynulla chay liyamaqninchikllapa chaykunataqa dijarna, ashwan Dyuslapi kunfyakar shachinakunallapapaq. Chaynu karnaqa, ashwan naypaqman kallpaq yupay, Dyus munashankunalata rurayta yarpushunllapa. ²Nishaykillapapis, Jesucristulata chapar paypi allita kunfyakashunllapa. Chaqa shumaqchamanallapapaqqa kusata qischakarmapis shachinakuran. Chaynumi pay yupay qischakarmapis shachinakushunllapa. Chaqa payqami chaynu kruspi wanunanpaq karmapis mana pinqakuranchu. Ashwanmi yaĉharan chaynu qischakayarmapis, maydiyaqa kusata aligriyanqa nir. Chaynulla Dyus mantakuyashanpiqa, allilaw qichqanpina taran.

³Chayrayku, imanutaq Jesucristo kashanpaq yarpuyllapa. Paytami kusalata qischaranllapa chay uchakuquna. Chayrayku amami shaykur disanimakunkillapachu. ⁴Chaqa qamkunaqa chaynu qischakarmapis

manaraqmi wanushaykillapachu, michka chay uchakunawan maqanakuq yupay karmapis. ⁵Ashwan amami qunqankillapachu wamranna katkillapa Dyus willashutinllapaqa. Chaqa iskribikashakunapimi kaynu nin:

“Wamrituy, Amitunchik kastigashutinllapaqa kuytawkish mana kasutki.

Chaynulla anyashutinpis, amami disanimakunkichu.

⁶ Chaqa Amitunchiqami mayqantapis munayashantaqa kastigan. Chaynullami wamranna kashaqa, llibachimanchik ima” nir.

⁷Qamkunata mana allinkuna pasashutinllapamapis shachinakuyllapa. Chaqa chayta rurashurllapaqami, Tayta Dyusqa wamrankuna katkillapa munashur chaynuqa rurashuyanllapa. Willamayllapa: ¿Manachu mayqanpis wamranta munar llibachin allinkunata ruray nir? ⁸Piru Dyus qamkunata mana wakin wamrankunata yupay kastigashutinllapaqami, qamkuna mana chiqap wamrankuna kar, jwira wamrankuna yupayna kankillapa kanqa. ⁹Chaynulla wamra kashallapamaqa, kay pachapi taytanchikkunaqa allinkunata ruray nir llibachimasha rispitaq kanchikllapa. Chaynu katinqa, ashwan ¿imapaqna mana kasushun Taytanchik Dyustaqa? Chaqa paymiri kawsanapaq bidanchikta qumanchik. ¹⁰Piru taytanchikkunaqami kay pachapiqa uk ratulapaq kashamapis, pay yarpushannulla llibachimaqninchik allinkunata ruranapaq. Ashwan Dyusninchikqami llibachimanchik nuqanchikpa byinninchikpaq, maydiyaqa imanutaq paymaqa kusala shumaq chaynu kanapaq. ¹¹Chiqaptaqami ima kastigupis mana allinchu chay ratullaqa. Ashwanmi kusalata nanar llakichimanchik. Piru chaypaq allita intrakarqami, maydiyaqa kusa

shumaqta, allinlata rurarna kawsashunllapa.

Kuytawkish Dyus nishanta mana kwintachashallapa

¹²Chayraykumi animakur shaykusha makikillapata, qashan jwirsayjunpaq tikrayllapa. Chaynulla chay qunqurikillapa litalla kaqtapis jwirtichayllapa. ¹³Chaynulla kusa shumaqta kawsar, dirichula nanta puriq yupayna kayllapa. Chaynuqami chay mana allita kriyitin, êhakinllapa kuju yupay kaqkunaqa, allita kriyirna alliyaq yupay shumaqta kawsananllapapaq.

¹⁴Ukkunawanmi shumaqta kawsayta kamayllapa. Chaynulla Dyus munashanulla kawsayllapa. Chaqa Dyus munashanta mana rurar kawsaqqami, Amitunchiktaqa mana rikayta puytinqachu. ¹⁵Chayrayku uknikillapa uknikillapa kuytanakuyllapa. Chaqa mana chaynu karqami, imanupiqqa mayqannikillapallaqa Amitunchik llakipashushanllapamanta chiqanchakankimanllapa. Chaynulla, kuytawkish qamkunamanta uk qirupa ayaq êhupan winaq yupay mayqanpis katin. Chaqa chaynu karqami, imanutaq chay êhupamaqa ayaq kar mana shumaqchu, chay yupay ukkunata mana allinkunata rurachitin.

¹⁶Amami qamkunamanta mayqannikillapapis ukwan ukwan pununqallapachu, manaqa dasna mayqanwanpis punusha rikarinqachu. Chaynulla Amitunchik munashan kusa shumaq ima kaqkunatapis ama disprisyanqachu, imanutaq Esaumaqa^e tukuran chaynuqa. Paymi uk mati mikuylapaq kulaka wamra kashanrayku irinsyan kaqmatapis qukuran. ¹⁷Qamkunami yaêhankillapa, “Chaymanta taytay shumaqcha-

may” nitinga, taytanqa “Manana imanupis shumaqchashuyta puytinichu” niran. Chayna kusalata waqatinmapis, chay pasashanpaqqa manana imatapis rurayta puytiranllapanachu.

¹⁸Qamkunami unay punta tratupi Israel runakuna yupayqa, Dyusman mana qimikashaykillapachu. Paykunagami qimikaran sirkaman. Chaypimi karan nina ratakuq, tutaparaq, puktay, kusa jwirti wayra ima. ¹⁹Manami uyarykillapapischu trumpitakunata, Dyuspa rimayninkunatapis. Piru chay uyaqkunaqami, rugakuranllapa amana masqa willananllapapaqchu. ²⁰Chaqa manari agwantayta puytiranllapachu kay mantakuykunawanqa. Chaqa kaynumi niq: “Mayqan chay sirkapi êhakinta sarukuchiqtapa, rumillawan, manaqa lansawan, wanuchikanqa michka uk animal katinmapis” nir. ²¹Kusa mana yaêhakuyapaqmi karan chay rikashankunamapis. Chaqa pay Moisesllari kaynu niq: “Manchakurmi chukchukyayani” nir.

²²Ashwan qamkunaqami, mushuq tratuwanna kar, chay qaqa Siôn shutiqmanmapis qimikashaykillapa. Chaqa chaypimi kawsaq Dyuspa pwibluqami syilupi Jerusalén. Chaypiqami chiqapla achka angelkuna Dyusta alabanallapapaq tantakasha. ²³Chaynulla êharaykillapapis Dyuspa munashan wamrankuna syilupi tantakashanman. Chaypimi Dyuspa wamran kaqkunapa shutinqa iskribikasha. Qamkunami qimikashaykillaqa Dyusman, chay tukuyta jwisninman, chaynulla tukuy chay kusa allin runakuna shumaqchakashakuna kayan chayman. ²⁴Jesucristumanpismi êhashaykillapa, chay mushuq tratuta rurashanrayku. Chay yawarninwanmi

e 12.16 Rikashun Génesis 25.29-34.

uchanchikmanta paqamashanchikllapa. Chay yawarninmi, Abelpa yawarninmanmatapis kusa mas shumaq karan.

²⁵Chayraykumi kuytakankillapa. Imanupiqakish chay willamaqninchikta mana kasuq yupay tukutkillapa. Chaqa Dyus, mana kasukuqkunata qayar kay pachapi willatinllapami mana kasurqa, mana mayman alsakaytapis puytiranllapachu. Chaynu katinqa nuqanchik-kunamaqa syilumanta-pacha willama-shallapa mana kasurqa, maymannari alsakashunllapa. ²⁶Chay tyimpuqami, Dyusqa rimatinla pachamapis kusata kuyuran. Piru kananqami nin: “Qashanmi nuqaqa kuyuchishaq mana pachalatachu. Ashwanmi syilumatapis kuyuchishaq” nir. ²⁷Chaynu “Qashan” nirqami, intrachimanchik chay tukuy kuyuy chaykunataqa, limpu chinqachiyanga nir. Piru chay mana kuyuy chayqami, mana chinqanqachu. ²⁸Dyus chay mantakuyashan pachaman apamayanchik chayqami, mana kuyunqachu. Chaymi chaypaq payji niypaq Dyusta. Paytami adurashunllapa kusala rispituwan, imanutaq payta shumaqta yarpuchishannulla. ²⁹Chaqa Dyusninchikqami, imanutaq ninamaqa tukuyta limpu rupachin chay yupay.

Imanumi Dyusta shumaqta yarpuchishunllapa

13 ¹Qamkunaqami kriyiq masiykuna, maydiyapis waran waran uknikillapa uknikillapa llakipanakur kawsankillapa. ²Chaynulla amami qunqarchu, mayqantapis wasikillapaman chatinqa, shumaqta samachinkillapa ima. Chaqa chaynumiri wakinkunamaqa mana yaçar, angelkunata ashwan samachiranllapa.

³Yarpunkillapami prisukunata, qamkunapis paykunawan prisu kankimanllapa yupay. Yarpunkillapa-

pismi chay qischakaqkunapaq, qamkunapis paykunawan qischakayan-kimanllapa yupay.

⁴Tukuy runa kar, warmi kar, masayjunna qarqa, kusalata rispitanakur masanllapalawan kawsanqallapa. Chaqa Dyusmi, chay runa kar, manaqa warmi masayjunna karmapis ukwan ukwan punuqkunata, chaynulla mayqan manaraq masayjun karpis pakaplla punuqkunatapis rikar kastiganqa.

⁵Amami qillaylataqa munankillapachu. Imayki kaqwanqami kuntintakayllapana. Chaqa Dyusqami kaynu niran: “Manami qamlata دچار qunqashaykichu” nir.

⁶Chaymi Tayta Dyus imakunawanpis yanapamanchik nir kunfyakar, kaynu niyta puytinchik:

“Amituy yanapamatinmi, mana mayqantapis manchanichu. ¿Imatana runa masiyqa ruramanqa?” nir.

⁷Yarpuyllapa chay runakuna yanapar Dyuspa rimayninta yaçhachishuqkunapi. Chaynulla yarpuyllapa paykunaqa imanumi kawsayarllapaqa karan nirpis. Chayna imanutaq paykuna kriyiqllapa, chaynulla qamkunapis kayllapa.

⁸Jesucristumi paylla, quya, kanan, chaynulla tukuy tyimpupaq. ⁹Amami qamkunaqa dijakankillapachu riqchaq yaçhachikuykunata, chaynulla imakunata mikur washakashunllapa nir yaçhachishunanllapapaqqa. Ashwan allinqami tukuy shunqunchikwan Dyusninchik munamashanchiklapi kriyinallapapaq, chay mikuylapaq yaçhachikushanllapakunamantaqa. Chaqa manami yaqqa sirbishachu chay mikuylapaq yaçhachikushanllapakunaqa.

¹⁰Jesucristo kruspi wanushanrayku, Tayta Dyus llakipar pirdunamanchikllapa. Jesucristo wanusha katin

nuqanchikkuna manana animalkunata wanuchirnachu, Tayta Dyusta sirbinchikllapa. Chayrayku chay naypaq kurakuna manana puytinllapanachu animalkunata wanuchir Tayta Dyusta shumaqta yarpuchiya. ¹¹Chaqa chay kurakunapa mantaqninqami animalpa yawarninta apan kusala Santu kwartu-manqa, uk ufrinda yupayna katin uchanllapakunamanta washakananllapaq. Piru chay animalkunapa kwirpuntaqami, chay pwiblumantaqa waqtapi rupachinllapa. ¹²Chaynullami Jesustapis qischar ima, pwiblumanta waqtapi wanuchiranllapa. Chayna yawarninwan runakunata shumaq allinpaqna tikrananpaq. ¹³Chayrayku, imanutaq paymataqa mana kwintachar uklawman itakuranllapa, chaynulla nuqanchikkunatapis mana kwintachamashallapaqa, paywanqa kayta yarpushunllapa. ¹⁴Chaqa kay pachapiqami, nuqanchikkunapaqqa mana tukuy tyimpupaq uk pwibluqa kanchu. Chaymi chay tukuy tyimpupaq shumaq pwiblu kaqman çhanapaq yarpushunllapa. ¹⁵Chaynami Jesusrayku maydiypis Dyusta alabashunllapa. Kay alabaya-shanchikqami, imalataqa ufrinda nir wanuchiyanchik chay yupay kanqa. ¡Alabaypaqllapari shiminchikllapawan!

¹⁶Amami qunqankillapachu allinkunata ruraytaqa, chaynulla imayki kaqlawan ukkunata yanapaytaqa. Chaqa tukuy kaykunami, ufrinditakuna Dyusta kusa shumaqta yarpuchir aligriyachiqqa kanqa. ¹⁷Dyuspa rimayninta yaçhachishuqllapa runakunatami kasunkillapa. Chaqa paykunaqami rikar kuytashuyanllapa, maydiyaqa imata rurashaypaqpis Dyus rikar yaçhamayanqallapa nir. Chayraykumi paykunata aligriyachinaykillapaqqa, imatapis allin kaqkunata rurayllapa. Piru pinqaypaq imakunata

ruratkillapaqami, kwashallana kawsanqallapa.

¹⁸Nuqakunapaq Dyusman mañakunkillapa. Chaqa nuqakunaqami qamkunapaq kusa allinlata yarpur kawsanillapa. Chaymi imapipis allinkaqla kayta yarpunillapa. ¹⁹Chaynulla mañakunkillapapismi, mana tardarchu shamur watukushunayllapaq.

Tukukanantami saludakun

²⁰⁻²¹Shumaqta kawsachikuq Dyusnichikmi, qamkunatapis shumaqchashunqallapa imapipis. Chayna pay munashanta ruranaykillapapaq. Chaqa Amitunchik Jesucristo wanutinmi, yawarninwanqa mushuq tratuta ruraran, tukuy tyimpuna pullachamana llapapaq. Chaymanta qashan kawsachimuran. Chayraykumi kananqa nuqanchikkuna uyshitankuna yupay kashana, kusa shumaqta michiq yupayna kuytamanchik. Chaynami Jesucristutaqa, tukuy tyimpupaqna alabashunllapa. ¡Chaynumi kanqa!

²²Kriyiq masiykuna, imanupiqachi qamkunata anyaq yupay kaykunata willashunillapa. Piru animachishunayllapaqmi kayta iskribimuni qamkunamanqa. ²³Qamkuna yaçhanaykillapapaqmi nishunillapapis, kriyiq masinchik Timoteo prisu kashanmanta yarqushana nir. Chayna daskaqla çhamutinqami, nuqa watukushuqllapa shamurqa, pullay apamushaq.

²⁴Dyuspa tukuy allin kaqninkunata, chaynulla paypa rimayninta yaçhachishuqllapakunatami, willankillapa saludata kaçhamunillapa nir. Chaynulla chay Italiyamanta kaq kriyiq masinchikllapakunapismi, qamkunapaq saludata kaçhamunllapa.

²⁵Chaymi Taytanchikllapa Dyusman mañakuni kusalata llakipar yanapashunanllapapaq.

Chaynumi kanqa.